

Kuhmois socken.

Undersökning av några mindre rösen
i skogarna NO och NW om Kuhmois kyrka.

På min tjänsteresa i juni 1918 undersökte jag 4 små
stenrösen, som lägo i skogarna NO och NW om Kuhmois
kyrka. Sådana rösen förekomma i större och mindre grupper fler-
städes i socknen och ligga ofta långt borta från nuvarande går-
dar och odlingar. Förteckningar över en del av dem äro uppgjör-
da av hembyggelsforskaren, skomakaren Fabian Lindén i Kuhmois
och förvaras i museets topografiska arkiv. Även i grannsocknar-
na förekomma sådana forntänningar till ett icke obetydligt
antal. Då dessa rösen ligga utanför det egentliga kummelom-
rådet i Finland och i trakter, där fynd från järnåldern äro
sällsynta, har en undersökning av dem länge ansetts önskvärd,
men hittills icke kommit till utförande. Sommaren 1918 fick jag
i uppdrag att undersöka några av dem. Med hr Lindén som väg-
visare uppsökte jag några grupper av rösen i skogarna och ut-
valde bland dem några att undersökas. Inalles blevo denna gång
4 rösen undersökta, som lägo på 3 olika ställen.

1) På Sysiömekaka i Saksas hemmans, Lästila by, blevo
finnas nära varandra 4 rösen, av vilka I är runt med en
diameter av ungefär 3,75 m, de övriga av länga, nämligen II 5,2 x
2,5 m, III 3,75 x 2 m och IV 3,5 x 1,6 m, alla fyra ca 60-70 cm
höga. Stället ligger på Sarviniemi område ungefär 3-4 km fjärd-
vägen NO om kyrkan (uppskattning, noggranna kartor stodo mig icke till
förfogande) på en lindrig sänka mellan två skogbevuxna höjder och
bildar så att säga parshöjden mellan tvänne mindre höor. Marken
närmast omkring röserna är jämn och tämligen fattig på stenar.
Platsen är icke omnämnd i Lindéns förteckning, men ligger ej
långt (ca 1/2 km) NW om Lepsiuhangas, som är beskriven i Lindéns

manuskript av den 2. aug. 1908 (inläst 22/8 08). Av rösen,
vilkas inbördes läge framgår av kartan nr 1, undersöktes
I och IV den 28 juni 1915.

I bestod av 2-7 varo stenar, av vilka de nedersta
ofta voro av ett härligt storlek och något större; de
övre lagren innehålle mindre stenar. Mellanrummen
voro utfyllda av små stenar. Någon inbördes ordning
i stenarnas läge kunde icke iakttagas. Det nedersta var
ett lag inbäddat i ett lager mycket svart kolklandad
jord, under vilket över större delen av röset berggrunden
framträdde, sluttande från väster till öster. Trössets
östra del var berget täckt av ett sandlager. Vårken
brända ben eller några föremål blevo hittade. De
flesta stenarna hade legat i elden och voro skörbrända.

IV hade nästan formen av en likbent spetsvinklig trian-
gel, men var kanske vid basidelen icke längre iakt. Vid
basidelen voro några större stenar ställda i 2 varo på var-
andra; för öfrigt funnos endast på rösets östra kant ett
par stora stenar, medan de övriga stenarna ^{i 2-3 varo på varandra liggande} voro mindre
och lägo gles. Bottnen bestod av ett tunt lager svart jord
som låg över berggrunden. Inga fynd.

Det intryck jag erhöll vid undersökningen var att vi här
icke ha att göra med forngruvar utan med stenhögar,
som ha upphastats av vedjelbrukare vid hopsamlandet
av stenar från vedjelandet. Denna åsikt delades av mina
arbetare, bland vilka fanns en jordbrukare (hemmansägare).
Sysiömekaka har utan tvivel varit ett gammalt vedjeland.

2) På Lepsinkangas, den norra sluttning, ca 1/2 km
O om Sysiömekaka (se ovan) och ävenledes på Saksas hem-
mens mark finnes ett större antal - enligt Lindéns

manuskript av 78 1108 24 stycken - små rösen. Några av dem äro fyrkantiga, andra ovala eller runda. Genomstämningen varierar enligt Lindén mellan 1 och 2 m och höjden mellan 25 och 50 cm. Ett litet stycke (ett tiotal m) norr om en stig, som leder i västostlig riktning genom skogen, finnes ett något större runt röse, som mäter ca 5,25 m i diameter och är ca 70 cm högt. Detta undersöktes av mig den 28 juni 1918. Röset var uppfört i tegel och öfver en större jordfast sten (1,25 x 1,45 x 0,45 m) och bestod av lagsd 7 varv stenar av olika storlek. Dessa lägo tämligen glesst på varandra, så att mellan dem finnes mindre mellannum. På botten fanas svart jord litet kol och aska. Inga fynd gjordes. Även detta röse har enligt all sannolikhet blivit upphästat, då svedjelandet rensades av stenar. Terrängen är lämplig för svedjebruk och enligt Lindéns ovannämnda manuskript har här ären varit ett svedjeland.

3) På herr Lindéns anhöllan undersökte jag ett ^{ännu} större röse, som låg i djupa skogen på Norkkamäki, ä Kaukola hemmans mark, Kaukola by, ca 4 km fjälgvägen (uppslutning) N om byn och 1½-2 km N om Ryytjärvis södra ända, strax invid och norrom en gammal stig, som går från Kaukola by till Velisjärvi, m m. Röset var av längd, 2,70 x 2,45 x 0,50 m, och ca 50 cm högt. Dess sydöstra sida var nästan rak. Röset var uppfört av stenar och jord och omsorgsfullt byggt. Många flatare stenar stodo på kant i kila mellan de andra. Stenarna, även de stora, voro så skörbrända, att de ofta spjälktes vid upptagandet. Botten bestod av sand, som på en del ställen var rödbrun bränd. Kolstycken hittades i mindre kvantiteter. - Enligt mina arbetares åsikt hade röset icke uppstätt vid hopsamlandet av

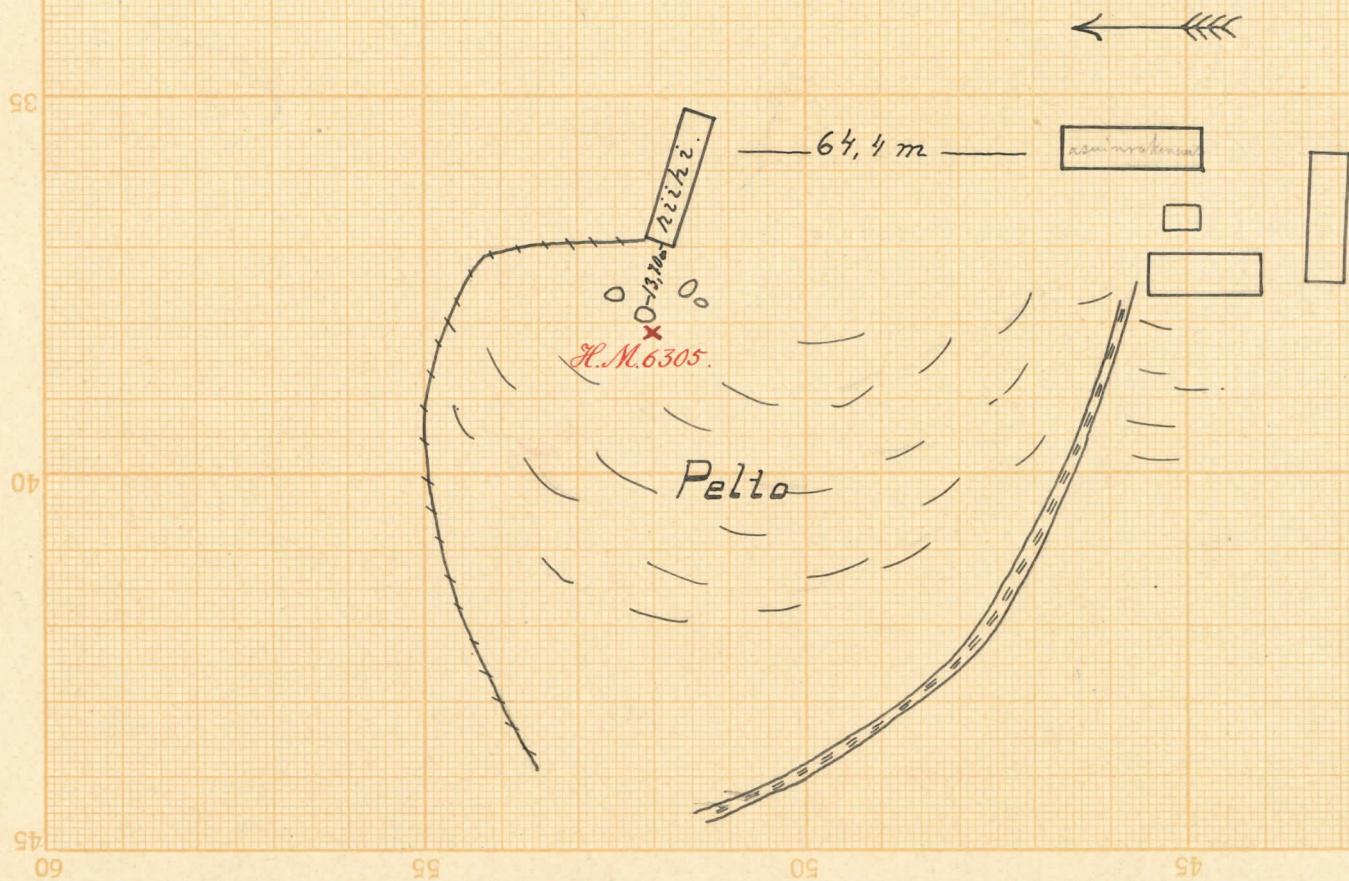
stenar på ett svedjeland, utan måste vara en rasad primitiv eldstad, som har stått i ett skogsörte för jägare eller svedjebukare. För att åskådligöra ugnens beskeffenhet, äro byggde de med rösets stenar inom några minuter en sådan eldstad. Den erhåll nögorlunda samma utseende, som nedanstående skizz, som skall fram-



ställa ugnens myning. Att detta minn arbetares antagande var riktigt, förefaller mig mycket sannolikt. Jag hänvisar här på de av Nilis avbildade primitiva ugnarna från Loppis, "Lopen asunnot" fig. 8 och 9 och Sirelius avbildningar i "Die primitiven wohnungen der finnischen und ob-ugrischen völker", fig. 234, 235. Den müll, som fanns bland stenarna, kan tänkas ha fallit ner från portets tak, då detta rasade. Eldstadens ålder kan naturligtvis icke ens närmelievis bestännas. Efter all sannolikhett härstammar den dock från historisk tid.

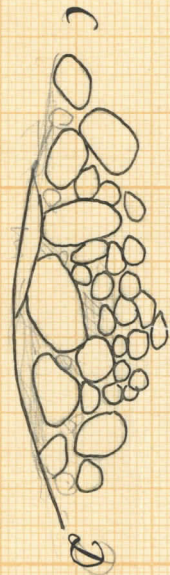
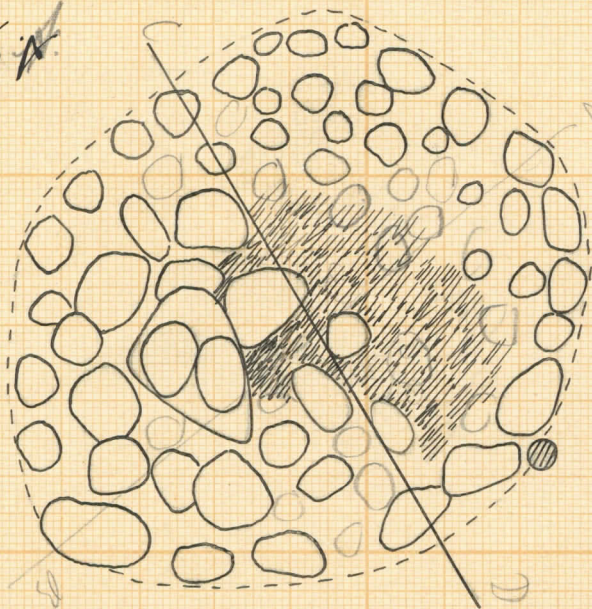
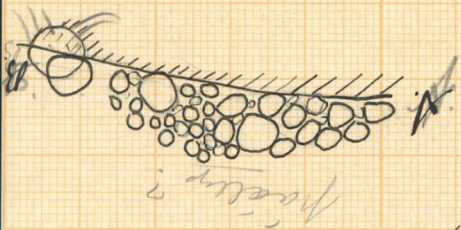
So samma utseende som de rösen på Sysiömeheka och Lepsiunkangas voro även de i grupper om 2 ä 3 liggande rösen på Syrsjämäki ä Niemelä hemmans mark nära Tevajarvi och ca 3,5 km W om kyrkan samt den av 8 rösen bestående grupp på Levisionmäki ä Simusa hemmans mark, ungefär 1/2 km N om Syrsjämäki, vilka jag hade tillfälle att se och av vilka jag fotografierade ett (på Syrsjämäki). Sannolikt voro de stenhögar uppramlade från svedjeland. Gruppen på Levisionmäki beskrives av F. Lindén i ett 5/10 1908 daterat manuskript, som finnes på museets top. arkiv.

Tikka, Aasionkylä, Kuhmoisten pitäjä.



Kuhmoinen, Sysiömekäke.

Lähtilän kylän, Saksan talon maalle.



Kivikasa I, tutkitta v. 1918

A. Hakman

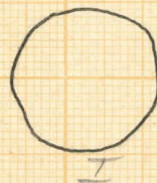
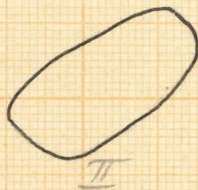


69 55 50 45 0

Kukmoinen, Sysiömeheko.

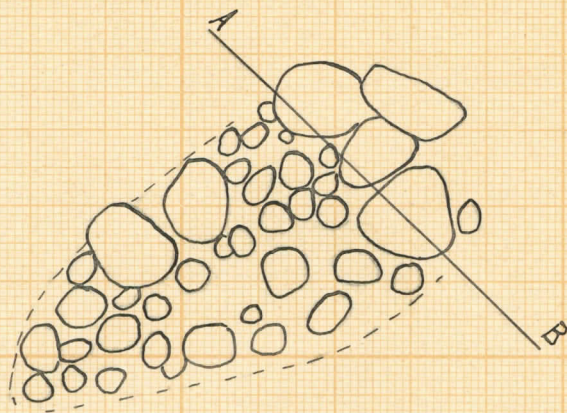
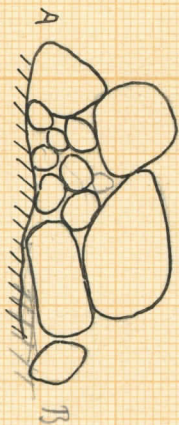
Kivikasvoja Sysiömeheällä, Lästilän
kylän Seuran talon maalla.

5 I ja IV kullhi A. Huhtanen v. 1918.



Kuhmoinen, Sysiömeheka.

Satak. Lästilän kylän, Saksan talon maalla



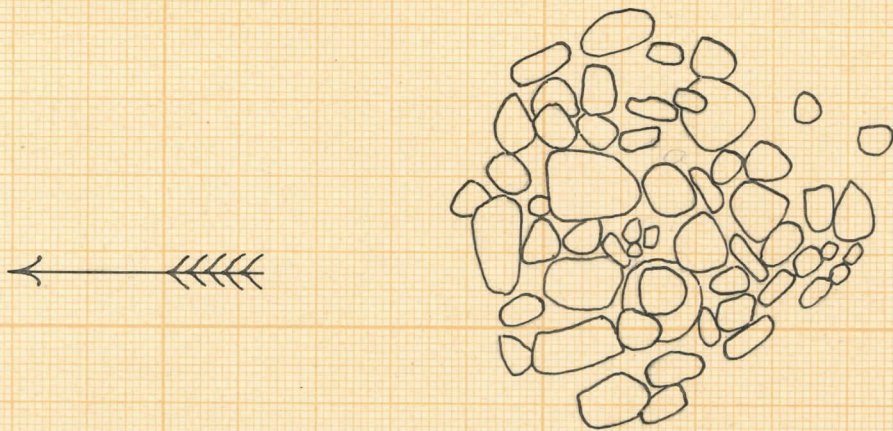
Kivikasa III, kuthittu
v. 1918

A. Hakman



Notkonmäki, Kaukolan talon maalla
Kaukolan kylä Kuhmoisten pitäjä.

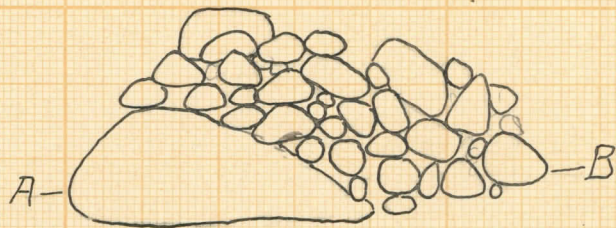
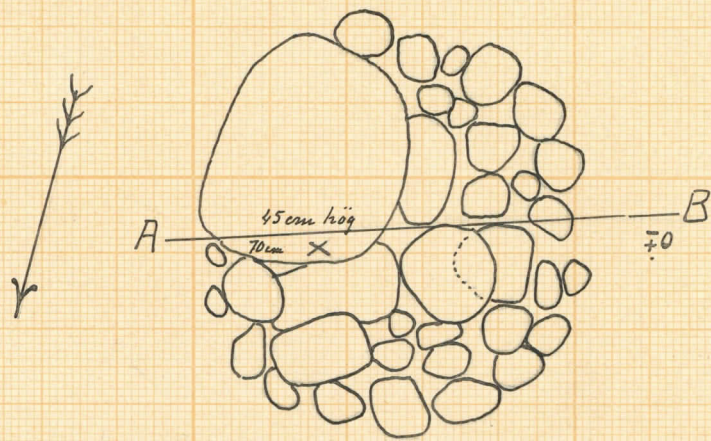
Vanha tulensija, tulkittu v. 1918.



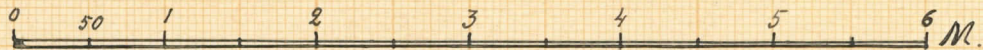
A. Hakman

0 1 2 3 4 5 6 M.

Kuhmoinen, Lepsinkangas
Saksan talon maalla
Lästilän kylää



Tutki ja karttoitti
v. 1918 A. Hockman





pl. 5271.

Oddlingsröse på Syrjänmäki, Niemelä hemmansmark, ca 3,5 km
Wom kyrkan.



pl. 5276.

Fyndställe x från järnåldern vid Tikka hemmansria, Ansio
by. H. M. 6305.

A. Hackman 1918.



pl. 5272

Gammal eldstad, sannolikt från ett skogsställe, på Nettekoniemi, Kau-
kole hms mark, ca 4 km fågelvägen från kyrkan. Bilden tagen
före undersökningen från S mot N.



pl. 5273.

Samma eldstad under pågående undersökning (A. Hachman 1918).

Kuhmois socken.



pl. 5267.

Odlingröse I på Sysiömeheka i Saksa hemmans mark, Lästila by,
3-4 km fågelvägen O.N.O om kyrkan. Undersökt i juni 1918 av A. Hackman.



pl. 5268

Odlingröse IV på Sysiömeheka. Vid x^1 x^2 odlingröset II, mellan
+ + odlingröset III.



pl. 5269.

Odlingröse på Lepsinkangas på Saksas hemmans mark,
Lästelä by ca 4 km ONO om Kukmois kyrka. Undersökt i juni
1918 av A. Hackman.



pl. 5270.

Samma röse under pågående undersökning. Bilden är tagen
från N mot S.

Kuhmois socken.



pl. 5274.
Utsikt från Linnavuori åt O över Saaresjärvi.



pl. 5275
Plant ställe på Linnavuoris topp. Bilden tagen från N
W mot SO.

A. Hackman 1918.